

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรัง¹

เคยัดดา เหมือนแสน²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรัง ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าการประกอบกรบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังนั้นเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั่วประเทศไทย แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลให้มีการร้องเรียนผู้ประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังตามมาด้วยเช่นกัน เพราะไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมาบังคับใช้เพื่อควบคุมอาชีพนี้ให้เป็นอาชีพที่ถูกต้องและไม่สามารถเอาผิดกับผู้ประกอบการเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังได้โดยตรงเหมือนอาชีพอื่น ๆ เพราะไม่มีแนวทางหรือหลักเกณฑ์ให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกมาเพื่อบังคับใช้โดยเฉพาะในการควบคุมการประกอบกรบ้านนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังนี้ เพราะพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 นั้นได้กำหนดเพียงแค่ข้อห้ามและหลักเกณฑ์ในการครอบครองซึ่งรังของสัตว์ป่าสงวนและรังของสัตว์ป่าคุ้มครอง ซึ่งตามบัญชีท้ายกฎกระทรวงกำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง พ.ศ. 2546 กำหนดให้นกแอ่นกินรังถือเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองทำให้ผู้ประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังสามารถเก็บรังนกที่เลี้ยงไว้ได้โดยไม่ผิดกฎหมายอีกต่อไป การออกกฎหมายดังกล่าวมานั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อกฎหมายอื่นตามมาซึ่งก็คือพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

การที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้ออกมาบังคับใช้เพื่อรองรับการเก็บรังนกแอ่นกินรังนั้นโดยไม่มีการให้แก้ไขหรือปรับปรุงพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ที่ต้องบังคับใช้ควบคู่ในการดูแลและควบคุมเรื่องเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ตามมาด้วยหลังจากประกาศใช้บังคับนั้น จะทำให้เป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุและก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้นต่อผู้บังคับใช้กฎหมาย

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรังยังไม่ชัดเจนไม่ครอบคลุม ซึ่งสรุปปัญหาได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งเป็นปัญหาการกำหนดความหมายและขอบเขตรังของสัตว์ป่าตามการคุ้มครองสัตว์ป่า ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 นั้น ได้กำหนดห้ามไม่ให้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรัง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปภาศิริ บัวสุวรรณค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และ รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ

²นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ผู้ใดเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งรังของสัตว์ป่าสงวน เว้นแต่เป็นกรณีของผู้ที่มีสัตว์ป่าสงวนไว้ในครอบครองโดยถูกต้องหรือรังของสัตว์ป่าคุ้มครองเว้นแต่เป็นรังของสัตว์ป่าคุ้มครองตามชนิดที่รัฐมนตรีกำหนดและโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นกรณีผู้ที่มีสัตว์ป่าคุ้มครองไว้ในครอบครองโดยถูกต้อง ข้อห้ามมิให้มีการเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งรังของสัตว์ป่าสงวน และรังของสัตว์ป่าคุ้มครองไม่ให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตเก็บรังนกตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น

การกำหนดตามมาตรา 14 เป็นการกำหนดให้เอกชนไม่ว่าบุคคลหรือนิติบุคคลสามารถขออนุญาตเก็บรังนกแอ่นกินรังได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและกำหนดหลักเกณฑ์ ในการขออนุญาตแต่กลับไม่ได้นิยามความหมายและขอบเขตของรังของสัตว์ป่าไว้ซึ่งการที่ไม่ได้กำหนดคำนิยามความหมายไว้ว่าจะทำให้เกิดการตีความอย่างกว้างเพื่อใช้ในกรณีรังของสัตว์ป่าอื่น ๆ แต่การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้นั้นย่อมก่อให้เกิดการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายนี้มาเป็นข้อต่อสู้หรือข้อโต้แย้งในการตีความหมายของคำว่ารังของสัตว์ป่าได้และรังของสัตว์ป่าควรมีลักษณะอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพที่จะถือได้ว่าเป็นรังของสัตว์ป่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ต้องขออนุญาต เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องตรงกันตามที่เจตนารมณ์ของกฎหมายกำหนดไว้ตลอดถึงยัง ไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ ขั้นตอนการได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และยังไม่มียกกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงนกแอ่นกินรังตามบ้านหรืออาคารคอนโด

ประเด็นปัญหาที่สองเป็นปัญหาการใช้ดุลพินิจของราชการส่วนท้องถิ่นในการกำหนดเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ตามสาธารณสุข มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติกาสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้นกำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของพื้นที่ในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ได้ โดยกำหนดให้เป็นเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทโดยเด็ดขาด หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดหรือเป็นเขตที่การเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทต้องอยู่ในภายใต้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ เพื่อความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนในท้องถิ่นหรือเพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์

ตามมาตรา 29 นั้นในทางปฏิบัติต้องมีการกำหนดคณะกรรมการยกร่างข้อบัญญัติจะเน้นเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนั้น ไม่ว่าจะเป็นนิติกร เจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือบุคคลผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ แล้วแต่ความเหมาะสมและการกำหนดของราชการส่วนท้องถิ่นนั่นเอง แล้วให้คณะกรรมการยกร่างฯ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ซึ่งการยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นของคณะกรรมการนี้เกิดจากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องที่จะออกมาบังคับใช้อย่างละเอียดถี่ถ้วนและรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริงตามสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ข้อเขียนทางวิชาการ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องแล้วนำหลักการมาปรับใช้กับข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น โดยใช้ดุลพินิจ เพื่อให้สามารถกำหนดเนื้อหาของข้อบัญญัติท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์แต่การใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการร่างฯ ที่ถูกกำหนดโดยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ได้การกำหนดไว้ว่าต้องประกอบด้วยบุคคลใดบ้างหรือตำแหน่งใดบ้างอย่างแน่นอนแล้วแต่ดุลพินิจตลอดถึงการใช้อ้างอิงจริงในชุมชนประกอบด้วยนั้นแล้ว หากบุคคลดังกล่าวไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญไม่ใช่บุคคลที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นคณะกรรมการหรือไม่มีการสำรวจตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือสภาพแวดล้อมภายในชุมชนอาจทำให้เกิดการใช้ดุลพินิจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ไม่เหมาะสมได้ตรงตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

กรณีการประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังนั้น เนื่องจากนกแอ่นกินรังถือว่าเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 แต่มีการกำหนดให้สามารถเก็บ ครอบครองรังของนกแอ่นกินรังได้แล้วโดยมีหลักเกณฑ์ในการขออนุญาต จึงควรถือได้ว่าการทำบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังนั้นมีจุดประสงค์เพื่อที่จะเลี้ยงสัตว์ในเชิงพาณิชย์ด้วยเช่นกัน ย่อมต้องถูกกำหนดเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ได้ด้วยแต่ยังไม่มีการออกกฎหมายมากำหนดให้นกแอ่นกินรังซึ่งเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองเป็นสัตว์ที่ได้รับอนุญาตเพาะพันธุ์ได้ซึ่งทำให้ไม่สามารถควบคุมการประกอบการเลี้ยงนกแอ่นกินรังให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้

ประเด็นปัญหาที่สามเป็นปัญหาการขัดกันเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเหตุรำคาญตามสาธารณสุข มาตรา 25(2) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น กำหนดว่าในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับ การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพถือเป็นเหตุรำคาญ โดยเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดจากจงใจหรือมีเจตนาหรือเกิดเพราะความประมาทเลินเล่อก็ตาม

ทำให้มาตรา 25(2) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้นขัดกันกับมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ที่ตราขึ้นมาเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาการประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและเพื่อให้กฎหมายทันต่อเหตุการณ์ย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว แต่การตรามาตรา 14 ขึ้นมาโดยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ มารองรับเพื่อให้ปัญหานั้นสามารถแก้ไขและไปต่อได้ทันทั่วทั้งนั้น ก็ย่อมเป็นการแก้ไขกฎหมายที่ปลายเหตุไม่ใช่การแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ ทำให้การดำเนินการไม่สามารถไปต่อได้แต่กลับใช้กฎหมายเพื่อมาเป็นข้อกล่าวอ้างเบื้องต้นว่าสามารถกระทำได้แล้วเพื่อให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ในทางปฏิบัติกลับยังไม่สามารถทำให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ จึงก่อให้เกิดผลกระทบในการบังคับใช้มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ตามมา การที่จะวินิจฉัยว่าเป็นการเลี้ยงสัตว์ย่อมต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเห็นได้ชัดเลยว่าเกิดการขัดกันของกฎหมายทั้งสองฉบับที่ยังไม่สามารถพิจารณาควบคู่ไปด้วยกันได้

เพราะยังไม่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงทำให้การขอรับอนุญาตประกอบกิจการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังยังไม่สามารถกระทำได้ จึงถือว่าการเลี้ยงนกแอ่นกินรังในปัจจุบันยังไม่ใช่การเลี้ยงที่ถูกต้องตามกฎหมาย

จากการศึกษาจะเห็นว่าพฤติกรรมของนกแอ่นกินรังเป็นสัตว์ที่มีพฤติกรรมสร้างรังทดแทน กล่าวคือนกแอ่นกินรังจะสร้างรังใหม่ทดแทนรังที่ถูกเก็บเกี่ยวหรือรังที่ถูกทำลายก่อนที่จะวางไข่ ก็ยอมทำให้นกแอ่นกินรังขยายพันธุ์เป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเหตุรำคาญจากการเลี้ยงสัตว์จนก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้นในประเด็นของการเลี้ยงนกแอ่นกินรังที่ยังมีข้อโต้แย้งถึงความหมายของการเลี้ยง เพราะไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเลี้ยงและลักษณะอาคารของการเลี้ยงนกแอ่นกินรังไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดการขัดกันของกฎหมายระหว่างพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ว่านกแอ่นกินรังเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองซึ่งไม่สามารถนำมาเลี้ยงได้ และนกแอ่นกินรังไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามบัญชีท้ายกฎกระทรวงกำหนดชนิดของสัตว์ป่าคุ้มครองให้เป็นสัตว์ป่าที่เพาะพันธุ์ได้ พ.ศ. 2546 ด้วย

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี พร้อมทั้งวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรัง ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การดำเนินมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงนกแอ่นกินรังให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดความหมายและขอบเขตรังของสัตว์ป่าตามการคุ้มครองสัตว์ป่า ในบทบัญญัติมาตรา 4 ไม่ได้มีการกำหนดความหมายและขอบเขตของคำว่ารังของสัตว์ป่าเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายในการตีความหมายและขอบเขตของคำว่ารังของสัตว์ป่าควรมีลักษณะอย่างไรไม่ว่าจะลักษณะทางกายภาพที่จะถือได้ว่าเป็นรังของสัตว์ป่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ต้องขออนุญาต เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องตรงกันตามที่เจตนารมณ์ของกฎหมายกำหนดไว้ ไม่ให้ยกมาเป็นข้อต่อสู้หรือข้อโต้แย้งได้ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรเสนอแนะให้เพิ่มคำนิยามความหมายและขอบเขตของคำว่า “รังของสัตว์ป่า”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น รังของสัตว์ป่า หมายความว่า รังที่สัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองได้ทำขึ้นและยังคงอยู่ตามธรรมชาติเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย กำบัง และพักไข่เลี้ยงลูก อันจะทำให้สัตว์ป่าเหล่านั้นดำรงชีวิตและสืบทอดสายพันธุ์ต่อไปได้

2. ปัญหาการใช้ดุลพินิจของราชการส่วนท้องถิ่นในการกำหนดเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ตามสาธารณสุข ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า มาตรา 29 วรรคหนึ่งตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งได้บัญญัติว่า “ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของพื้นที่ในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ได้” ผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มเติม เป็นว่า “ให้ราชการส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยประชาชนในชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสองคนเป็นคณะกรรมการพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้

ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของพื้นที่ในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ได้”

3. ปัญหาการขัดกันเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเหตุเดือดร้อนรำคาญตามสาธารณสุข มาตรา 25(2) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น ได้ขัดกันกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 14 ที่ตราขึ้นมาเพื่อแก้ไขสภาพปัญหาการประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังหรือคอนโดนกแอ่นกินรังที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้สามารถเก็บรังนกแอ่นกินรังได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยขออนุญาตและเพื่อให้กฎหมายทันต่อเหตุการณ์ย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว แต่การที่จะวินิจฉัยว่าเป็นการเลี้ยงสัตว์ย่อมต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเห็นได้ชัดเลยว่าเกิดการขัดกันของกฎหมายทั้งสองฉบับที่ยังไม่สามารถพิจารณาควบคู่ไปด้วยกันได้ จากการศึกษาจึงทำให้เห็นว่าไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการลงทะเบียนผู้ประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังเบื้องต้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการจัดการปัญหาในสังคมขึ้นอย่างแท้จริง เพื่อให้ทันต่อสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและยังไม่มีกรออกหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรังที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรออกระเบียบเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการประกอบการบ้านเลี้ยงนกแอ่นกินรัง

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขว่าด้วยการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ครอบครองรังนกแอ่นโดยให้มีการกำหนดมาตรฐานการสร้างบ้านนกแอ่น และพื้นที่ในการประกอบการบ้านรังนกกว่าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประกอบการหรือไม่ ตลอดจนกำหนดระยะเวลาใบอนุญาตควรมีอายุ 5 ปี

เอกสารอ้างอิง

- ชนพล วงษ์บุบผา. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ป่า:กรณีศึกษานกแอ่นกินรัง, งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2557.
- ภูริชญา วัฒนรุ่ง. หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.
- ร่มเกล้า ช่วยดู. สถาปัตยกรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับนก, วิทยานิพนธ์ทางสถาปัตยกรรม, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2559.
- ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2558.
- สรสิข เหลืองรุ่งเกียรติ. การตรวจสอบเหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขกับอันตรายต่อจิตใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักงานอนามัย, 2560.
- อรรธรณ เนาว์ประโคน. มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.